

Arkæobotaniske undersøgelser af prøver fra neolitiske anlæg, Gokartbanen MLF 01333

Peter Steen Henriksen

Miljøarkæologi og Materialeforskning
Bevaring og Naturvidenskab
Nationalmuseet
Rapport 2/2016

NNU J-nr. A9392

Arkæobotaniske undersøgelser af prøver fra neolitiske anlæg, Gokartbanen MLF 01333.

Peter Steen Henriksen: Miljøarkæologi og Materialeforskning/Nationalmuseet

Baggrund

Ved udgravninger på lokaliteten Gokartbanen ved Rødbyhavn blev der udtaget prøver til makrofossilanalyse fra en række gruber og fra tre stolpehuller i en formodet bygning. Både gruber og bygning formodes at være neolitiske. Ved et gennemsyn af prøverne blev det konstateret at der i de tre stolpehulsprøver og en af prøverne fra en grube fandtes kornkerner og disse prøver blev derfor analyseret nærmere. Der blev tillige udtaget kornkerner til datering fra de fire prøver. Resultatet af analyserne ses i tabel 1.

Tabel 1: Resultatet af makrofossilanalyser af prøver fra MLF 01333.

Gokartbanen	MLF 01333	A77, lag 3	A 322	A323	A324
		P 6	P 7	P 8	P 9
Dyrkede planter					
Triticum dicoccum L.	Emmer		5	42	11
Triticum monococcum L.	Enkorn			8	4
Triticum spec.	Hvede sp.	5			
Triticum dicoccum L.	Emmer, aksled			29	17
Triticum monococcum L.	Enkorn, aksled			2	
Triticum monococcum/dicoccum	Enkorn/Emmer, aksled			51	71
Hordeum vulgare var. nudum L.	Nøgen Seksradet Byg		4		3
Hordeum vulgare L.	Seksradet Byg	1		3	
Cerealia	Korn	9	138	587	357
Cerealia	Korn, fragmenter		113	400	62
Vilde planter					
Poa spec.	Rapgræs		1		
Poaceae	Græs-familien	1			
Rumex acetosella L.	Rødknæ			2	
Silene spec.	Limurt	1			
Andet					
Trækul		xxxxx	x	xx	x
Fiske-knogler		2			
Fiske-knogler, fragmenter		>100			
Knogler, fragmenter		>100			

Resultater og tolkning

Prøven fra gruben A 77 bestod næsten udelukkende af trækul. Desuden enkelte forkullede kornkerner og ryghvirvler fra fisk samt mange små fragmenter af knogler og fiskeknogler. Dette må tolkes som udsmidslag fra husholdningen.

Prøverne fra stolpehullerne bestod næsten udelukkende af forkullede kornkerner og en del aksled fra korn. Kernerne var ekstremt forbrændte, så størstedelen kunne ikke med sikkerhed bestemmes til art. Den største del af de bestembare kerner og aksled var emmer (*Triticum dicoccum*) og langt de fleste ubestemte kerner er ret sikkert også emmer. Der fandtes desuden et mindre antal kerner og aksled fra enkorn (*Triticum monococcum*) samt enkelte kerner fra nøgen seksradet byg (*Hordeum vulgare* var. *nudum*).

En del af kernerne sad stadig sammen to og to i aksled (se fig. 1) og dette sammenholdt med det store antal aksled i fundet viser, at emmer og enkorn formodentligt har været opbevaret som hele aks. Der var ingen spor af stængeldele så enten har aksene været høstet ved afskæring lige under akset eller også har man

skåret aksene af det høstede korn inden opbevaringen. Sidstnævnte metode er tidligere indirekte påvist fra neolitikum ud fra slidsporsanalyser af flint (Juel Jensen 1994) og er også fundet i langt senere fund fra jernalderen (Henriksen & Robinson 1996). Det næsten fuldstændige fravær af frø fra markukrudt kan dog også pege på afskæring af kornaksene allerede ved høsten, hvorved man undgik at få ukrudtsplanter med.

Fig. 1: Emmerkerner, der stadig sidder parvis i aksledene.

Emmer og enkorn kan godt have været dyrket som en blanding, idet de har de samme vækstegenskaber og kræver samme behandling ved tærskning og fjernelse af avnerne inden anvendelsen. I mange neolitiske fund optræder arterne sammen, så man kan overveje om man på dette tidspunkt overhovedet har skelnet mellem de forskellige hvede-arter. Den nøgne seksradede byg må der imod anses for at repræsentere en selvstændig afgrøde, idet den adskiller sig væsentligt fra hvedearterne både med hensyn til dyrkning og efterbehandling.

Fundet viser altså at man har dyrket emmer, enkorn og nøgen seksradet byg. Man kan dog ikke bestemme omfanget af dyrkningen af den enkelte kornart ud fra dette ene fund, idet forekomsten her, er et resultat hvordan kornet er blevet forkullet. Det kan f.eks. være et uheld ved tørring af kornet eller det kan være en følge af en brand i huset.

Henriksen, P.S. & D. Robinson (1996) Early Iron Age agriculture: archaeobotanical evidence from an underground granary at Overbygård in northern Jutland, Denmark. *Vegetation History and Archaeobotany* 5, pp. 1-11.

Juel Jensen, H. (1994) Flint tools and plant working. Hidden traces of Stone Age technology. Aarhus University Press, Aarhus